

Skötselplan för naturreservatet

Sanders gammelskog

Innehåll

Skötselplan för naturreservatet.....	1
Innehåll.....	1
Beskrivningsdel.....	2
1 Beskrivning av bevarandevärden	2
Plandel.....	4
2 Avvägningar mellan bevarandevärden.....	4
3 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	4
4 Jakt	7
5 Dokumentation och uppföljning.....	7
6 Revidering av skötselplanen.....	7
7 Bilagor.....	7

Beskrivningsdel

1 Beskrivning av bevarandevärden

Administrativa data

Namn	Sanders gammelskog
Län, Kommun	Dalarna, Falu kommun
Fastigheter	Nedre Gruvriset 2:2
Areal	Ca 58 ha
Fastighetsägare	Falu kommun
Läge	Cirka 5 km sydväst om Stora torget i Falun Koordinat: X=6717211, Y=140959
Markslag	Areal (ha)
Barrblandskog	42
Tallskog	14
Myr	2
Prioriterade bevarandevärden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Biologisk mångfald ▪ Friluftsliv och utbildning
Anläggningar i reservatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parkering med informationstavla ▪ En rastplats med sittplats och eldstad ▪ Två rastplatser med sittplats ▪ Sittbänkar längs markerad stig ▪ Markerade stigar och yttre gräns
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

Beskrivning av området

Naturförhållanden

Skogsområdet är cirka 58 ha stort och innehåller ett flertal olika biotoper som skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Området domineras centralt av en drygt hundraårig granskog med ett stort inslag av både stående och liggande död ved. Skogen är i en fas med hög dynamik och det bildas kontinuerligt nya luckor genom att granar bryts av eller rasar i samband med stark vind. Detta innebär att skogen bitvis är mycket sluten men att det inom andra delar finns en hel del luckor. Bitvis är inslaget av tall stort och framförallt i

ytterkanterna är tallen dominerande. Insprängt i området finns flera mindre myrar, fuktstråk och en lok. I de fuktigare delarna är variationen av trädslag större med bl.a. klibbal, sälg och björk.

Granskogen är till stora delar utpekad som nyckelbiotop och har högt värde för den biologiska mångfalden. Området har framförallt inventerats på vedsvampar och fåglar. Rödlistade vedsvampar som t.ex. rosenticka, rynkskinn, gräddticka, kötticka, gropticka och ullticka har påträffats. Fågellivet är också mycket rikt och uppvisar en artsammansättning typisk för gammal granskog med inslag av lövträd. Arter som påträffas är bl.a. tretåig hackspett, duvhök, tjäder, järpe, gråspett, tofsmes, stjärtmes och trädkrypare. Några riktade inventeringar mot kärlväxter, mossor eller insekter har inte genomförts men knärot och jungfru Marie nycklar är två växter som har påträffats.

Kulturhistoria

Historiskt har reservatsområdet till stor del tillhört det gamla bergsfrälsehemmanet Ålbromyran eller Sanders hemman som det även kallas. Hur länge det har tillhört Sanders hemman är okänt men åtminstone från tidigt 1700-tal till slutet av 1800-talet då skogen ingick i en affär när Kopparbergs Bergslags AB köpte Sanders hemman av dåvarande ägare. Var namnet Sander kommer ifrån är oklart. Benämningen Sanders hemman (stavat som Xanders) finns på en karta från 1717 över *Stora Kopparbergs bergsfrälse och tågtekars hemman*. Det har inte kunnat beläggas att det någonsin funnits någon Sander som ägt eller bott på Sanders hemman. I en mantalslängd från 1730-talet finns Hans Anders änka och två till familjemedlemmar upptagna som boende på Sanders hemman. På en karta över *Den bergsfrälse skog som tillhör Nedre Grufriset* från 1733 finns en skogsslott som tillhör Hans Anderssons änka och Salig Hans Andersson änkas vret. Utifrån detta har Axel Sjöberg i en artikel från Falu kuriren 1977 gjort antagandet att en bergsman Hans Andersson, boende på Ålbromyran, ägde stora delar av skogen i närheten och att han i dagligt tal kallades Hans Anders och att namnet slutligen sammandrogs till Sanders.

Under 1800-talet har Sanders hemman bytt ägare ett flertal gånger innan det slutligen såldes till Kopparbergs Bergslags AB. Senaste ägaren innan reservatsbildningen var Bergvik Skog AB. Enligt en taxeringslängd från 1884 var skogen som tillhörde Sanders hemman hårt avverkad. Eftersom skogen nu är förhållandevis jämgammal och drygt hundra så har skogen inte påverkats av några större avverkningar sedan slutet av 1800-talet. Det gäller framförallt de grandominerade delarna. Tallbestånden i norr och söder har påverkats av mindre avverkningar och gallringar på senare tid.

Äldre kulturspår finns i området i form av stigar och resterna efter Salig Hans Anderssons änkas vret. En vret är en avsides nyodling i skog. Enligt kartan från 1733 går en stig genom skogen till vreten och den kan fortfarande skönjas i vissa delar. Genom området rinner även två mindre bäckar vilka har rätats ut för att dränera området.

Friluftsliv

Genom att området är tätortsnära, lättillgängligt och besöksvänligt används det flitigt av boende i Falun för promenader, orientering, hundrastning, svampplockning, naturstudier m.m. Jakt bedrivs och området ingår i Aspeboda Stora Kopparbergs viltvårdsområde.

Genom området går flera stigar som används av besökare och en av dem har förmodligen anor från åtminstone början av 1700-talet. Utöver dessa stigar saknas anordningar för friluftslivet.

Källförteckning

- Ålbromyra eller Sanders hemman – En bortglömd bergfrälsegård från 1700-talet, Falukuriren, 12 november 1977
- Kulturhistorisk inventering vid Sanders hemman – Tallen, St Kopparbergs sn i Falu kn, Arkeologisk rapport 1989:2, Dalarnas museum
- Karta över *Stora Kopparbergs bergsfrälse och tågtekars hemman*, från 1717
- Karta över *Den bergsfrälse skog som tillhör Nedre Grufrisets*, från 1733
- Naturdatabasen, Falu kommuns databas över kända naturvärden i Falu kommun.
- Hotflex, Länsstyrelsen i Dalarnas databas av fynd av hotade eller skyddsvärda arter.

Plandel

2 Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett tätortsnära naturområde med höga sociala, biologiska och pedagogiska värden.
- genom anläggning av stigar och rastplats med information, göra det enkelt för besökare att ta del av områdets karaktärsdrag och upplevelsemöjligheter.
- på lång sikt bevara och öka områdets naturvärden och den biologiska mångfalden genom att skydda och utveckla naturen i området enligt skötselplanen.

Prioriteringar mellan bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena är i princip likställda. Friluftsliv och utbildning prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet och längs markerade stigar. I övriga områden prioriteras bevarande och utveckling av befintliga naturvärden.

3 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i fyra skötselområden bestående av tall- respektive grandominerad barrskog med i princip fri utveckling. Skötselåtgärder kommer bara att göras punktvis med syfte att öka områdets variation och utveckla dess naturvärden. Det kan röra sig om att skapa död ved eller friställa enstaka särskilt värdefulla träd. Det kan också bli aktuellt att återskapa en mer naturlig hydrologi i området genom att lägga igen de uträtade bäckarna på strategiska ställen.

Utöver ovan nämna skötselområden behandlas även skötselområdet Friluftsliv och anläggningar. Där kommer skötselåtgärder att genomföras för att öka områdets tillgänglighet, säkerhet och upplevelsevärden.

Skötselområde 1: Äldre barrblandskog

Beskrivning

Området består av en drygt hundraårig, grandominerad barrskog med ett stort inslag av både stående och liggande död ved. Skogen är i en fas med hög dynamik och det bildas kontinuerligt nya luckor genom att granar bryts av eller rasar i samband med blåsig väder. Det innebär att variationen i slutenhet hela tiden ökar. I de fuktigare delarna är variationen av trädslag större med bl.a. klibbal, sälg och björk.

Bevarandemål

Naturskog eller naturskogsartad barrskog rik på gamla träd och död ved.

Skötselåtgärder

Området lämnas för fri utveckling. Det är endast aktuellt med punktinsatser för att utveckla områdets naturvärden, se ovan.

Skötselområde 2: Tallskog

Beskrivning

Området består av en talldominerad, knappt hundraårig skog med visst inslag av gran och lövträd. Området har gallrats och erbjuder en känsla av pelarsal med bra genomsikt. Terrängen är kuperad och mycket blockrik.

Bevarandemål

Talldominerad skog med ett ökande inslag av död ved.

Skötselåtgärder

Det är endast aktuellt med punktinsatser för att utveckla områdets naturvärden, se ovan.

Skötselområde 3: Talldominerad gallringsskog

Beskrivning

Nyligen gallrad 85-årig tallskog.

Bevarandemål

Talldominerad skog med ett ökande inslag av död ved.

Skötselåtgärder

Det är endast aktuellt med punktinsatser för att utveckla områdets naturvärden, se ovan.

Skötselområde 4: Talldominerad ungskog

Beskrivning

Ungskog, ca 30 år, mycket tät och helt talldominerad.

Bevarandemål

Talldominerad skog med ett ökande inslag av gran och lövträd.

Skötselåtgärder

Naturvårdsanpassad gallring för att skapa en större variation i slutenhet. Skapa luckor där löv kan etablera sig. Spara samtliga granar och lövträd.

Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Vid vägen i reservatets nordvästra hörn anläggs en parkeringsplats med informationstavla. För att tillgodose friluftslivets intressen ska stigar dras fram och märkas ut. Lämpliga platser för rast och vila ska utses.

Bevarandemål

Bevarandemålen är uppfyllda när:

- Parkering med informationstavla finns.
- Reservatets gränser är markerade i fält.
- Markerad stig finns.
- Iordningsställda rastplatser finns.
- Rastbänkar finns utplacerade på strategiska ställen.

Skötselåtgärder

Initiala åtgärder

- Anläggning av parkeringsplats och uppförande av informationstavla.
- Ta fram slutlig sträckning för stigar och markera dessa.
- Utse lämplig placering av rastplatser och utrusta dem.
- Utse lämplig placering av rastbänkar och montera dessa.

Löpande skötsel

- Se till att parkeringen är tillgänglig och ger ett städat intryck samt att informationstavlan håller god kvalitet med aktuell information.
- Markerade stigar och rastplatser ska underhållas och städas. Riskträd i anslutning till stigar och anläggningar åtgärdas vid behov.

4 Jakt

Jakt är tillåten i reservatet. Uppförande av jaktorn eller röjning av jaktpass är dock inte tillåtet enligt reservatsföreskrifterna eftersom det påtagligt minskar upplevelsen av ett orört skogsområde.

5 Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera genomförda skötselåtgärder. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt genomförd tillsyn.

Uppföljning

För att veta om uppsatta bevarandemål nås, om genomförda skötselåtgärder har varit relevanta och om kostnaderna står i proportion till resultaten ska uppföljning genomföras. För uppföljningen svarar Falu kommun.

6 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras av förvaltaren då uppföljningen indikerar att behov finns eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

7 Bilagor

1. Beräknade kostnader
2. Skötselplanekarta

BILAGA 1

Kostnader för inköp av mark, ordningställande av naturreservatet och förvaltning**1: Inköp av mark**

Investeringskostnad	8 250 000
Statligt markåtkomst- bidrag	4 125 000
<hr/>	
Nettoinvestering	4 125 000 kronor

2: Initiala kostnader för ordningställande av naturreservatet 2014-15***2:1 Investeringar:***

Anläggning av parkeringsplats	60 000
<hr/>	
Total investeringskostnad	60 000
Statligt bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA)	30 000
<hr/>	
Nettoinvestering	30 000 kronor

2:2 Driftskostnader:

Utmärkning av reservatsgräns	60 000
Ordningställande av vandringsled	35 000
Informationsskyltar, 1 stor och 3 små	75 000
<hr/>	
Total kostnad	170 000
Statligt bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA)	85 000
<hr/>	
Nettokostnad	85 000 kronor

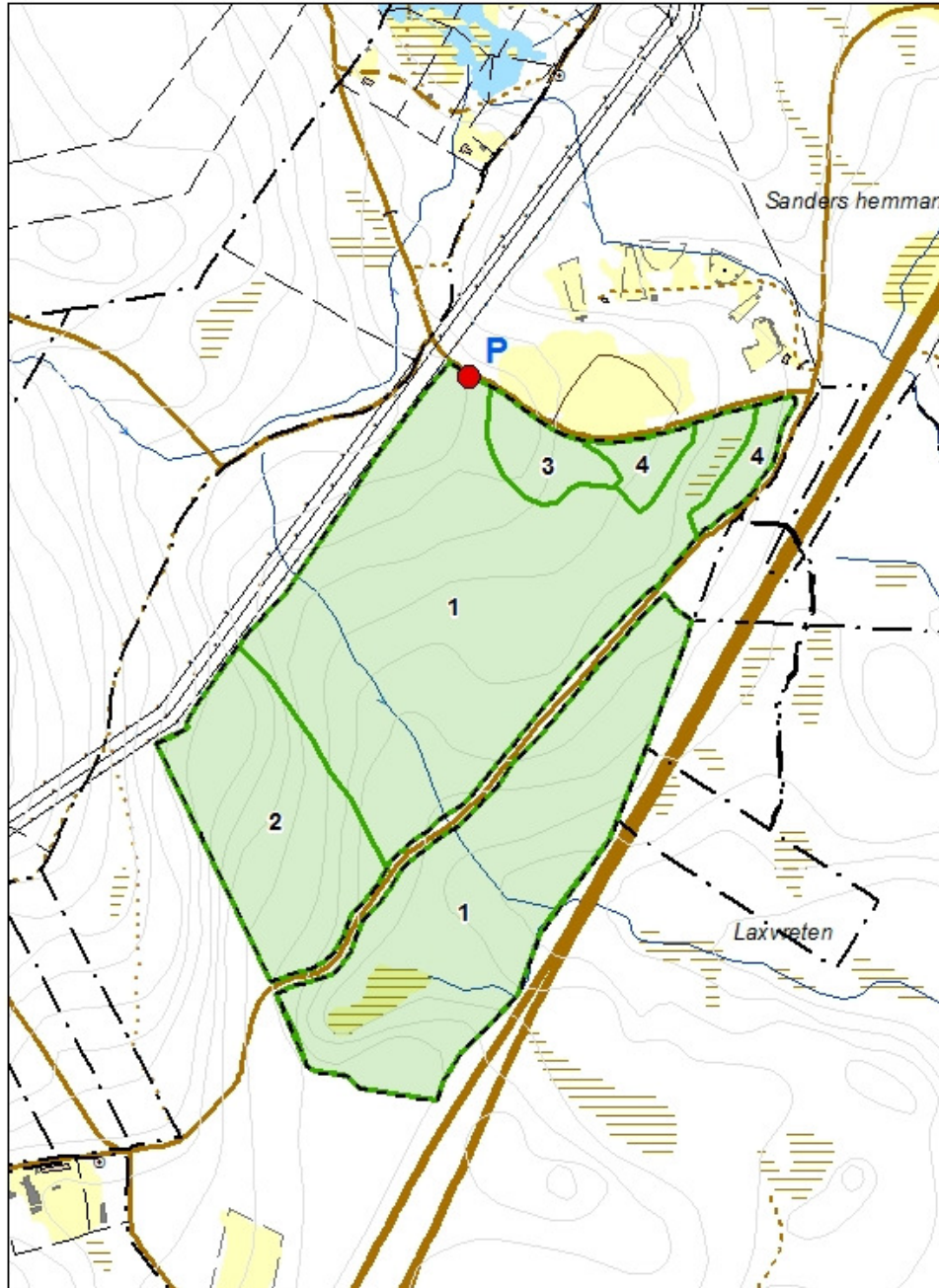
3: Årlig förvaltningskostnad

Interna räntekostnader markköp	206 000
Förvaltning: tillsyn, skötsel stig, rastplats, parkering m.m., ränte- kostnad investering	50 000
<hr/>	
Årlig förvaltningskostnad	256 000 kronor

BILAGA 2

Skötselområden

Naturreseptat Sanders gammelskog

0 200 400 800 Meter

1:10 000